

24 Nisan 2006

2005 Yılında Aracı Kurumlarımız (Referans Gazetesi "Aracı Kuruluşlar" Özel Eki)

Öncelikle, 2005 yılının sermaye piyasamız açısından hayli olumlu geçtiğini söylememiz gerek. Bizce 2005 yılındaki en önemli gelişme, 3 Ekim'de Avrupa Birliği ile Türkiye arasında üyelik müzakerelerinin resmen başlamasıydı. Bu gelişme, başta sermaye piyasaları olmak üzere, ülkemiz ekonomisini çok olumlu yönde etkiledi. Hem yurtiçindeki, hem de özellikle yurtdışındaki yatırımcılarda oluşan güven, hemen her alanda canlanmaya yol açtı. Öte yandan, IMF ile uygulanan ekonomik programın yenilenmesi de piyasalardaki iyimserliği ve güven ortamını destekledi.

2005 yılında ayrıca, Türk Lirası'ndan altı sıfır atıldı ve çok başarılı bir operasyonla Yeni Türk Lirası'na geçildi. Enflasyon tek haneli rakamlarda kalmaya devam etti. Tüketici fiyatları enflasyonu, üst üste dördüncü kez, hedeflenen yıllık seviyenin altına inerek %7,7 oldu.

Bildiğiniz üzere, 2001 yılından bu yana uygulanan ekonomik istikrar programının temel politika araçlarından biri sıkı mali politikalar. Yüksek faiz dışı fazla verilerek, kamu borç yükünün azaltılması hedefleniyor. Yüksek faiz dışı fazla seviyelerinin tutturulması ve reel faizlerdeki gerileme sayesinde, 2005 yılında bütçe açığının bir kez daha öngörülen seviyenin altında gerçekleştiğini gördük. Bununla beraber, borç stokunun milli gelirdeki payı gerilemeye devam etti. Hazine'nin borçlanma vadeleri uzadı.

Bu gelişmelere ek olarak, son dört yıldır büyüme hedefleri de aşıyor. 2005'te milli gelir %7,6 oranında bir büyüme kaydetti, kişi başı milli gelir 5.000 \$'ı aştı. Buna rağmen, istihdam tarafında yeterli bir iyileşme sağlanamadığını da söylememiz gerek.

Olumsuz gelişmeler hanesine, tahminlerin üzerine çıkan cari açığı ekleyebiliriz. Burada, dış açığın artmasına rağmen, Türk Lirasının değerlenmeye devam ettiğini görüyoruz. Çünkü, özelleştirmeler, doğrudan yatırımlar ve portföy yatırımları aracılığı ile önemli ölçüde bir yabancı sermaye girişi sağlandı.

Bu olumlu makroekonomik ortamda ve uygun uluslararası koşullar çerçevesinde, sermaye piyasalarımız da iyi bir performans sergiledi.

Enflasyondaki düşüş ve reel faizlerdeki gerilemeyle, seneye %20 civarında başlayan faizler, yılı %14'lerde tamamladı. Hisse senetleri ise yılın en çok kazandıran yatırım araçları oldu. İMKB-100 endeksi %59 arttı. Bu artışta, önemli ölçüde bir yabancı sermaye girişi etkiliydi.

Piyasalardaki canlanmaya rağmen, aracı kuruluş sektörümüzde konsolidasyon sürdü. 2004 yılında sermaye piyasasında faaliyet gösteren banka sayısı 42 iken 2005 yılında bu sayı 41'e indi. Aracı kurum sayısı da 112'den 101'e geriledi. Ayrıca, sektörde pek çok el değiştirme meydana geldi. 2005 yılında, özellikle yabancı yatırımcıların aracı kuruluşlara olan ilgilerini hep beraber izledik. Bu ilginin 2006 yılında da devam ettiğini görüyoruz.

Biliyorsunuz ki aracı kurumlarımızın en önemli faaliyet alanı, yatırımcıların menkul kıymet alım-satımlarına aracılık etmek. Burada da menkul kıymet işlem hacimleri bizim için önemli bir gösterge.

Sabit getirili menkul kıymetler tarafında, tüm banka ve aracı kurumların toplam işlem hacimlerinin %24 artarak 5,1 trilyon YTL'ye yükseldiğini görüyoruz. Hisse senedi tarafında ise, aracı kurumların toplam işlem hacimleri %30 arttı ve 540 milyar YTL'ye ulaştı. Dolar bazında hisse senedi işlem hacmi, 404 milyar \$'la 2000 yılında ulaşılan 364 milyar \$'lık tarihi rekorun üzerine çıktı. Bununla beraber, yabancı yatırımcıların hisse senedi işlem hacmindeki payları ilk defa %20'ye yükseldi.

Hem endeksteki yükseliş, hem de yeni halka arzlarla İMKB şirketlerinin piyasa değeri 161 milyar \$'a ulaştı. 2005 yılında halka arzlardaki canlanma devam etti. İki borsa yatırım fonu olmak üzere 11 yeni şirket, toplam 1,8 milyar \$'lık halka arz yaptı. İkincil halka arzlarda da aracı kurumlarımız 180 milyon \$ tutarında işleme aracılık ettiler.

Öte yandan, Şubat ayı başında Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası (VOB) faaliyete geçti. Aracı kuruluşlarımız türev ürünlerde de hizmet vermeye başladılar. VOB'la beraber piyasamız yeni yatırım ve risk dağıtma araçlarına kavuşmuş oldu. Ekonomik istikrar ortamıyla hızlı bir gelişim gösteren VOB'un piyasamıza katkılarının artarak süreceğinden şüphemiz yok.

Aracı kurumların bir diğer faaliyet alanı ise kredili menkul kıymet işlemleri. Yatırımcılara açılan menkul kıymet kredilerinin tutarı 2005 yılında %30 artarak 381 milyon YTL oldu. Burada sektörümüzün bir talebini de dile getirmek istiyorum. Aracı kurumların müşterileri ile yaptıkları kredi sözleşmelerinin, bankalarda olduğu gibi damga verisinden muaf olması gerektiğini düşünüyoruz. Aksi takdirde aracı kurumlarımız ciddi bir haksız rekabetle karşı karşıya kalıyorlar.

Bu olumlu piyasa koşullarında, aracı kurumlarımızın aktifleri 2005 sonu itibariyle 2,6 milyar YTL'ye ulaştı. Sektörün toplam özsermayesi 1,5 milyar YTL'yi, net kârı da 273 milyon YTL'yi buldu. Ne yazık ki muhasebe sistemindeki değişikliklerden dolayı, bu verileri 2004 yıl sonu ile doğrudan kıyaslamamız mümkün olmuyor. Buna rağmen, bazı önemli sonuçlara ulaşabiliyoruz.

Örneğin, aracı kurumların tüm gelirleri içinde hisse senedi işlemlerinden alınan aracılık komisyonları en önemli gelir kalemi olmaya devam etti. Öte yandan komisyon oranlarındaki düşüş de durmuş görünüyor. Bununla beraber, yatırımcılarımızın aracı kurumlardan daha nitelikli hizmet aldıklarını ve aracılık komisyonlarının bir miktar artması gerektiğini düşünüyoruz.

Bu ortamda aracı kurumlarımızın çalışan sayısında krizden sonra başlayan daralma durdu. Aracı kurum sayısı azalmasına rağmen, toplam çalışan sayısı küçük bir artışla 5.916'ya çıktı. Aracı kurum çalışanlarının, diğer sektörlerle göre yüksek olan eğitim seviyelerinin ve iş tecrübelerinin giderek arttığını da izliyoruz.

Başta da ifade ettiğimiz gibi, sermaye piyasalarımız ve aracı kuruluşlarımız açısından 2005 yılı bir hayli verimli geçti. Aynı ivmenin 2006 yılında da sürmesini bekliyoruz. Bu vesileyle, 2006 yılında bizi bekleyen gelişmelere de kısaca değinmek yararlı olacaktır.

2006 yılında geçerli olan en önemli değişiklik, para ve sermaye piyasası araçlarının vergileme sistemindeki reform. Ancak bu reform, aynı zamanda aracı kuruluşlarımıza operasyonel bir yük getirmiş durumda. Bununla beraber, aracı kuruluşlarımızın bu yükün altından başarıyla

kalktıklarını görüyoruz. Yeni sistemin verimli bir şekilde işlemlerini arzu etmekle birlikte, %15 oranının yüksek olduğunu ve gözden geçirilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Önümüzdeki dönemde, AB normlarına uyum için sermaye piyasası düzenlemelerinde pek çok değişiklik yapılacak. Çok da uzak olmayan bir gelecekte, Avrupa Birliği'ndeki aracı kuruluşlarla rekabetin etkilerini görmeye başlayabiliriz. Bu konuda Birlik nezdindeki çalışmalarımız hız kazandı. Yeni piyasalar ve yeni ürünlerin geliştirilmesine yönelik çalışmalarla aracı kuruluşlarımızı rekabet ortamına daha güçlü girmeleri için hazırlamak istiyoruz.

Örneğin, Gelişen İşletmeler Piyasaları A.Ş.'nin kuruluş çalışmaları tamamlandı, faaliyete geçmesiyle ilgili çalışmalar sürüyor. Bu yeni piyasanın yanı sıra mortgage sisteminin de bu yıl devreye girmesi bekleniyor. Düzenlemesi yapılan bu konular dışında, özel sektör borçlanma araçları piyasasının canlanması için de girişimlerimiz sürüyor. Diğer yandan, ödünç menkul kıymet piyasasının canlandırılması ve açığa satış işlemlerinin kolaylaştırılması yönünde öneriler geliştiriyoruz. Kısacası tüm çabamız sermaye piyasamızın büyütülmesi ve ürün çeşitliliğinin artırılması yönünde.

Bu yeni ürünlerin piyasamıza katılması ile aracı kuruluşlarımız, her zaman olduğu gibi 2006 yılında da yatırımcılarımıza uygun maliyetlerle daha kaliteli yatırım hizmetleri ve alternatifleri sunmayı hedefliyor.

Saygılarımla,

Metin AYIŞIK
BAŞKAN